

הכפר העתיק במעלה חבר/ מני ונינו

את המסלול נתחיל ממצפה מתת (בתמונה) מצפה יפה, שנבנה בבית הארחה מעלה חבר הצופה על נופו המרהיב של מדבר יהודה, נחל חבר ויישובי הר חברון. במקום שלטים המצביעים על נקודות עניין באזור.

בתצפית אי אפשר שלא לחוש את השקט, המרחבים והיופי הבראשיתי של המדבר. אנו רגילים לעיר, לרעש, להמולה. המדבר מגלם את ההיפך מכל זה ובתצפית נחוש זאת היטב.

מכאן נצא למסלול בכפר העתיק הנמצא למרגלותיו של הישוב מעלה חבר (המסלול מאובטח ונמצא בתוך תחום הישוב)

נצעד לאורך הכביש כ 5 דק' בין בתי הישוב ונצא דרך השער לעבר הכפר העתיק. הכפר מתוארך לתקופה הביזאנטית(לפני כ 1600 שנה) אם כי, יש המשייכים אותו לתקופת בית שני. בכפר מתקנים חקלאיים מגוונים בהם – בית בד, בורות מים יפים, כבשני סיד, מערות וגת מרשימה המעוטרת בפסיפס.

התחנה הראשונה שנגיע אליה היא בור המים

בור המים הוא מקום מאוד חשוב ומרכזי ליושבי ההר והמדבר. "אל בורות המים, אל המעין אשר פועם בהר" כתבה המשוררת נעמי שמר. מעין אין בכפר, אך בורות מים יש ויש. בשונה מאזורים אחרים בהם יש מעינות או בארות מים לרוב, אצלנו כמעט והם לא קיימים, וכאן המוח היהודי עובד וממציא, בתקופת ההתנחלות-תקופת יהושע בן נון(כך לפי חלק מהחוקרים), את בורות המים המתמלאים בימות הגשמים ומספקים מים לימי הקיץ.

כיצד ניתן לאגור את המים? נאמר בגמרא "אין הבור מתמלא מחוליותו" ז"א שהבור לא מתמלא רק מהמים שיורדים מעל הבור. (חולית הבור-פתח הבור) אלא אוסף את כל המים שיורדים באזור. בור המים נחפר מתחת למחשוף הסלע - המים שיורדים על הסלע נעצרים בסכר הבנוי בשולי השטח (ניתן לראות אותו גם היום) ומובלים על ידו היישר לפתח הבור, שם מחכה להם סירה קוצנית שמסננת את המים לפני כניסתם לבור. את קירות הבור מטייחים בטיח אותו מכינים במקום, וככה המים נשארים בבורות כל הקיץ. ניתן לשאוב מים עם דלי וחבל, לשטוף פנים וליהנות מקרירותם.

מכאן נמשיך לגת הנמצאת צפונית לבור המים במרחק של 30 מטר.

אנו נמצאים בנחלת שבט יהודה – בפרשת ויחי, מברך יעקב את יהודה "חכלילי עיניים מיין ולבן שיניים מחלב" בכפר נראה, מצד אחד את הרי חברון המוכרים בגפנים המשובחים שגדלים בהם- הגובה, הקור וכמות המשקעים תורמים לאיכות הגפנים.

מאידיך, מצד מזרח, משתרע לו מדבר יהודה בואכה ים המלח. המדבר מתאפיין כמקום שבו רועים את הצאן עמ"נ שלא יזיק לשטח החקלאי, וכך מתברך יהודה בנחלה שיש בה הרבה חלב מהצאן שמסתובב כאן במדבר - "ולבן שיניים מחלב" לצד עיניים אדומות (חכלילי) מרוב יין.

נרד כ 15 מטר מזרחה ונראה את מערת היקב ששימשה לאחסון כדי התירוש בתהליך התסיסה. מכאן נמשיך לתחנתנו האחרונה מערת בית הבד הנמצאת כ 40 מטר דרומית לגת

ניכנס למערת בית הבד שבה הפיקו שמן. השמן שימש למאכל, מאור וסיכה ומכאן חשיבותו הרבה. את השמן הפיקו בתקופת החורף ולכן בנו את בתי הבד בתוך מערות. במערה נראה את הים שבתוכו שמו את הזיתים, את המלל – אבן כבדה שכתשה את הזיתים שהוציאו את שמנם.

באותה מערה נראה אבני הגולל גדולות ששימשו לסגירת הפתחים בפני האויבים, שהרבו לתקוף את האזור הזה בהיותו אזור ספר.

אך אין כמראי עיניים.... - מוזמנים אלינו למעלה חבר ליהנות מאירוח הצופה של נופו המרהיב של מדבר יהודה ולראות את המתקנים החקלאים היפים שהשתמרו כבר מאות בשנים.

הכותב הוא מנכ"ל מדרשת מעלה חבר